

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci **žalobce: A. Ch.**, zastoupeného JUDr. Hanou Fučíkovou, advokátkou se sídlem Náměstí bratří Synků 4, 140 00 Praha 4, proti **žalovanému Ministerstvu vnitra** se sídlem Nad Štolou 3, poštovní schránka 21/OAM, 170 34 Praha 7, proti rozhodnutí ze dne 21. 11. 2003, č. j. OAM-12290/VL-10-P25-2001, o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. 4. 2004, č. j. 6 Az 231/2003-28,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalobce **nemá právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalovanému **se nepřiznává právo** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Odměna advokátky JUDr. Hany Fučíkové **se určuje** částkou 1075 Kč. Tato částka bude vyplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 60 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

Odůvodnění:

Rozhodnutím ze dne 21. 11. 2003 neudělil žalovaný žalobci azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 a § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu; zároveň vyslovil, že se na žalobce nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Žalobu proti tomuto rozhodnutí zamítl Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 29. 4. 2004. Ze správního spisu vyplynulo, že žalobce podal žádost o udělení azylu ve snaze legalizovat svůj pobyt v České republice po několikaměsíčním pobytu zde; na Ukrajinu se vrátit nechtěl pro strach z příslušníků mafie, kteří po něm žádali peníze, vyhrožovali mu a napadli jej. Městský soud dal správnímu orgánu za pravdu v tom, že tyto důvody nejsou důvody pro udělení azylu.

Proti zamítavému rozsudku Městského soudu v Praze podal žalobce (stěžovatel) včas kasační stížnost pro tvrzené vady správního řízení [§ 103 odst. 1 písm. b) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního – dále jen „s. ř. s.“] a pro nesprávné posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení [písm. a) téhož ustanovení]. Co se vad správního řízení týče, stěžovatel poukázal obecně na to, že žalovaný nezjistil přesně a úplně skutkový stav věci a v důsledku toho i nesprávně právně posoudil žádost o azyl; důkazy, které si opatřil pro rozhodnutí, nebyly úplné; rozhodnutí žalovaného nevyplývá ze zjištěných podkladů, tj. není zde logická vazba mezi rozhodnutím a podkladem pro ně.

K námitce nesprávného posouzení právní otázky soudem stěžovatel uvedl, že je v zemi svého původu ohrožen na životě a nemá se kam obrátit o pomoc, protože stát takové poměry trpí a podporuje je. Stěžovatel má za to, že je u něj dán důvod pro udělení azylu z humanitárních důvodů podle § 14 zákona o azylu. V souvislosti s výrokem o neexistenci překážky vycestování se stěžovatel odvolal na čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a na rozsudky Evropského soudu pro lidská práva ve věci Cruz Varas a ve věci Vilvarajah. Zdůraznil, že vyhoštění žadatele o azyl může založit odpovědnost smluvního státu podle čl. 3 Úmluvy, pokud existují vážné a prokazatelné důvody k obavám, že žadatel o azyl bude v zemi určení vystaven reálnému riziku mučení, případně nelidského nebo ponižujícího zacházení. Dále stěžovatel poukázal na to, že není možné se obracet na ukrajinskou policii, neboť po nikom není možné žádat, aby se sám a dobrovolně vystavoval pronásledování. Stěžovatel citoval též Příručku k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků, z jehož čl. 53 plyne, že v některých případech jsou žadatelé o azyl v zemi původu vystaveni různým opatřením, která sama o sobě nepředstavují pronásledování, avšak která ve spojení s dalšími faktory mohou žadatele opravňovat k tvrzení existence pronásledování. Konečně upozornil i na čl. 43 Příručky, podle nějž se obavy z pronásledování nemusejí nutně zakládat na vlastních zkušenostech žadatele o azyl: k opodstatněnosti těchto obav postačují zkušenosti přátel, příbuzných či příslušníků stejné sociální skupiny.

Stěžovatel proto navrhl, aby byl rozsudek městského soudu zrušen a věc mu vrácena k dalšímu řízení; zároveň požádal o nařízení jednání ve věci, o ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti a o osvobození od soudních poplatků. Požádal též o to, aby jeho kasační stížnosti byl přiznán odkladný účinek; tato žádost se však - s ohledem na zamítnutí kasační stížnosti – stala bezpředmětnou.

Kasační stížnost není důvodná.

Stěžovatel v kasační stížnosti vyjádřil své přesvědčení, že mu měl být udělen azyl z humanitárního důvodu; tento kasační důvod je však nepřípustný, neboť stěžovatel jej neuplatnil v řízení před krajským soudem (§ 104 odst. 4 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud hodnotil namítané vady správního řízení jen v obecné rovině, protože stěžovatel zde své námitky nijak nerozvinul; ztotožnil se přitom s městským soudem v závěru, že žalovaný v řízení o udělení azylu stěžovateli nepochybil. Žalovaný se zabýval všemi skutečnostmi, které stěžovatel v řízení uvedl, a ke zhodnocení situace na Ukrajině užil několika různých zdrojů informací. V řízení vycházel ze stěžovatelovy žádosti o udělení azylu, doplněné ručně psaným prohlášením o důvodech žádosti, a z protokolu o pohovoru

provedeném v souladu s § 23 zákona o azylu. V těchto písemnostech je podrobně vylíčena stěžovatelova situace a důvody, které jej vedly z odchodu z vlasti. K získání informací o situaci na Ukrajině si žalovaný opatřil zprávu Ministerstva vnitra Velké Británie o Ukrajině ze října 2002 a aktuální informace České tiskové kanceláře. Shromáždil tak postačující soubor údajů o politické a ekonomické situaci na Ukrajině a tamějším stavu dodržování lidských práv, který poté využil při hodnocení stěžovatelovy osobní situace. Nelze proto přisvědčit stěžovateli v tom, že žalovaný nezjistil řádně skutkový stav a obstaral si pouze neúplné důkazy, a z téhož důvodu neobstojí ani námitka, podle níž rozhodnutí žalovaného nevyplývá ze zjištěných podkladů. V myšlenkovém postupu žalovaného nespatřuje soud žádné logické pochybení. V pozadí stěžovatelovy námitky je spíše jeho odlišný názor na právní posouzení jeho příběhu, kterému je věnována následující námitka.

Nejvyšší správní soud se při hodnocení námitky nesprávného posouzení právní otázky neodchýlil ani od závěru žalovaného a městského soudu, že stěžovatel nesplňuje důvody pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu. Stěžovatel upozorňuje na šíři pojmu „pronásledování“ podle Příručky k postupům a kritériím pro určování právního postavení uprchlíků; nebere však v úvahu to, že i ona opatření, která – ač sama nedosti významná - nabývají intenzity pronásledování ve spojení s jinými faktory, musejí vyhovovat definici § 2 odst. 5 zákona o azylu. Je zřejmé, že výhrůžky a násilí, jimž byl stěžovatel vystaven, nepocházejí od státu; zbývá posoudit, zda se jedná o činy, před nimiž stát není schopen stěžovateli ve smyslu uvedeného ustanovení poskytnout ochranu. Ani v tomto bodě však stěžovateli nelze přisvědčit. Neschopnost státu poskytnout ochranu se totiž pro účely azylového řízení nevztahuje k jakémukoli jednání, kterým třetí osoby protiprávně zasahují do sféry žadatele o azyl, nýbrž jen k jednání podmíněnému buď uplatňováním politických práv a svobod ze strany žadatele [§ 12 písm. a) zákona o azylu], nebo některou jeho sociální charakteristikou [písm. b) tohoto ustanovení]. Stěžovatelovo tvrzení o tom, že byl v zemi původu vystaven fyzickému násilí a výhrůžkám soukromých osob, může snad svědčit o stavu obecné kriminality na Ukrajině; azylové řízení však neslouží k tomu, aby správní orgán snášel důkazy o množství a povaze obecně kriminálních činů v zemích původu žadatelů o azyl - byť i byly zaměřeny proti nim osobně a přispěly k jejich odchodu ze země - nýbrž ke zjištění či vyvrácení existence důvodů pro udělení azylu podle § 12 zákona o azylu.

S tímto omezením je třeba nahlížet i na postup policie ve stěžovatelově věci. Stěžovatel vzal své oznámení zpět, neboť se obával dalších výhrůžek a násilí, což je pochopitelné; oběť trestného činu je totiž vždy v nevýhodném postavení vůči pachateli. Musí ale překonat svůj strach z případné další konfrontace s pachatelem a požádat o pomoc příslušné státní orgány, chce-li přispět k tomu, aby pachateli byla další trestná činnost znemožněna. Zdá se, že ukrajinská státní moc není dost silná, aby dokázala v plné míře zabránit vyděračské činnosti příslušníků mafie; nedostatečné prostředky státní moci v boji s obecnou kriminalitou však nemohou vést k udělení azylu jakékoli osobě, která takovým obecně trestným jednáním byla postižena. Institut azylu je vyhrazen pro poměrně úzce definovanou skupinu osob, jejichž základní práva jsou porušována právě pro jejich politické přesvědčení, národnost, náboženství apod. U stěžovatele však žádná z těchto okolností není dána, a azyl mu proto nemohl být udělen. Ani z odkazu na čl. 43 Příručky tedy stěžovatel pro sebe nemůže nic vytěžit; žalovaný krom toho hodnotil jeho vlastní zkušenosti, nikoli zkušenosti osob v jeho okolí, a není tak zřejmé, oč stěžovatel touto námitkou usiluje.

Konečně zmínka o tom, že i ze strany policie stěžovateli hrozilo pronásledování, a proto po něm nelze žádat, aby u ní hledal pomoc, je pak zcela nejasná a nemá oporu v žádném ze stěžovatelových tvrzení ve správním řízení: tam naopak vyplynulo, že stěžovatel se na policii obrátil, avšak ze strachu před osobami, které jej napadly,

vzal následně své oznámení o násilnostech zpět. Samotná policie ovšem do stěžovatelových práv nijak nezasáhla, a výtka vznesená vůči ní tak vyznívá účelově.

Podobně lze argumentovat i ve vztahu k tvrzené existenci překážky vycestování. Mučení, nelidské či ponižující zacházení nebo trest podle § 91 odst. 1 písm. a) bodu 2 zákona o azylu musejí vycházet od státní moci a není možno do rozsahu tohoto ustanovení zahrnovat trestné jednání soukromých osob, které jsou vedeny snahou obohatit se na úkor stěžovatele; překážka vycestování tedy u stěžovatele není dána. K tomu soud na okraj poznamenává, že v souvislosti s nedávnými politickými změnami na Ukrajině a předvídatelnou proměnou politického režimu i osob jej reprezentujících lze očekávat celkové zvýšení ochrany lidských práv a lepší vymahatelnost práva v této zemi vůbec.

Jelikož stěžovatel se svými kasačními námitkami neuspěl a v řízení nevyšly najevo vady, k nimž je nutno přihlížet z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 s. ř. s.), Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 věta druhá s. ř. s.).

O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalobce (stěžovatel) nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch; žalovanému správnímu orgánu, kterému by jinak jakožto úspěšnému účastníku řízení právo na náhradu nákladu řízení příslušelo, náklady řízení nevznikly. Zástupkyni, která byla stěžovateli ustanovena soudem, náleží mimosmluvní odměna podle § 11 odst. 1 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb. (advokátního tarifu). Soud proto přiznal stěžovatelově zástupkyni v souladu se sazbou mimosmluvní odměny 1000 Kč za jeden úkon právní služby a 75 Kč jako paušální náhradu výdajů s tímto úkonem spojených (§ 13 odst. 3 advokátního tarifu).

P o u č e n í : Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 21. dubna 2005

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu